

YEREL YÖNETİMLERDE HİZMETLERİN SUNUMUNDA YENİ BİR YÖNTEM: YENİDEN BELEDİYELEŞTİRME

a New Method of Service Provision in Local Governments:
Re-Municipalization

Arzu YILDIRIM*

Öz

Küreselleşme sürecinin getirdikleri durumlardan biri de kamu yönetimlerinin yaşanan bu süreçte kendilerini yenileyebilmek amacıyla yeniden yapılanma sürecine girmesidir. Yaşanan bu durumdan kamu yönetimlerinin etkilenmesi doğal karşılanmaktadır. Günümüzde hiçbir ulus, bölge ya da kent yönetimleri kendilerini bu değişimden uzak tutarak kendi sınırları içerisinde hizmet verecekleri bir düşünceye kapılamazlar. Küreselleşmenin bir diğer etkisi de artık ülkeler, uluslar, bölgeler ve kentler arasında karşılıklı olarak bağımlılığın sürekli olarak artmasıdır. Dolayısıyla bir ülkede yaşanan bir değişim diğer ülkeleri de bu değişim karşısında harekete geçmeye zorlamaktadır. Bu durum bir istekten öte artık bir zorunluluk halini almıştır. Bu değişimlere bağlı olarak hizmetlerin sunulmasında da birtakım değişimler yaşanmaktadır. Yerel halkın yerel nitelikteki ihtiyaçlarını yerel yönetimler karşılamakla yükümlü kılınmıştır. Ancak yerel yönetimler vatandaşların yerel nitelikteki sorunlarına daha kaliteli ve daha hızlı çözümler getirmek amacıyla bazı hizmetleri özel sektör kuruluşlarına yaptırabilmektedir. Hizmet sunumunda özel sektörün yeteri kadar kaliteli ve verimli hizmet götüremedikleri durumlarda yerel yönetim birimlerinin tekrardan hizmetleri devraldıkları durumlar da yaşanmaktadır. Belediyelerin özel sektör kuruluşları tarafından sunulan hizmetlerde istenilen etkinliğin sağlanamadığı durumlarda ilgili hizmetleri tekrardan devralması durumu yeniden belediyeleştirme ile anlatılmak-

ABSTRACT

One of the situations brought by the globalization process is the restructuring process of public administrations in order to renew themselves in this process. It is natural for public administrations to be affected by this situation. Today, no nation, region or city administrations can keep themselves away from this change and think that they will serve within their own borders. Another effect of globalization is the continuous increase in interdependence between countries, nations, regions and cities. Therefore, a change in one country forces other countries to take action against this change. This situation has now become a necessity rather than a request. Depending on these changes, there are some changes in the provision of services. Local governments are obliged to meet the local needs of the local people. However, local governments can outsource some services to private sector organizations in order to bring better quality and faster solutions to the local problems of citizens. There are also cases where local government units take over the services again in cases where the private sector cannot provide enough quality and efficient service in service delivery. In cases where the desired efficiency cannot be achieved in the services provided by the private sector organizations, the municipalities take over the relevant services again, is explained by remunicipalisation. There are examples of remunicipalisation practices in many countries

* Dr. Öğr. Üyesi, Şırnak Üniversitesi, a.ucar@sirnak.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8543-278X

tadır. Yeniden belediyeleşirme uygulamalarının dünyada birçok ülkede örnekleri mevcuttur. Türkiye’de henüz tam olarak yerleşmemiştir. Türkiye bakımından henüz yeni kavramlardan sayılmaktadır. Bu kapsamda çalışmada Türkiye’de henüz tam olarak yerleşmemiş yeniden belediyeleşirme kavramı hakkında bir farkındalık oluşturulmak istenmiştir. Çalışmada ayrıca yeniden belediyeleşirme yöntemini uygulayan ülkelerden örnekler verilerek Türkiye’de buna benzer uygulamalar incelenmiştir. Türkiye’de yeniden belediyeleşirme yöntemi konusunda sağlayacağı katkılar ve karşılaştacağı riskler değerlendirilmiştir

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Yeniden Belediyeleşirme, Türkiye, Belediye

around the world. It has not yet been fully established in our country. It is still considered one of the new concepts for Turkey. In this context, in this study, it is aimed to create an awareness about the concept of remunicipalisation, which has not yet been fully established in Turkey. In the study, similar applications are examined in Turkey by giving examples from the countries that apply the remunicipalisation method. In Turkey, its contributions to the method of remunicipalization and the risks it will face were evaluated.

Keywords: Local Governments, Remunicipalisation, Turkey, Municipality

1. Giriş

Yerel yönetimler, yerel halkın ihtiyaçlarını yakından takip eden, ihtiyaçların karşılanması konusunda diğer kurumlara göre öne çıkan birimlerdir. Hizmet sunarken de sahip olduğu bu özellikleri sayesinde vatandaşların isteklerine yerinde çözümler getirebilmektedir. Artık değişim sürecinde vatandaşlar daha fazla hizmet talep etmekte, daha kaliteli ve daha etkili hizmet beklentisi içerisine girmektedir. Vatandaşların artan ve çeşitlenen bu ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla yerel yönetimler vatandaşlara hizmet sunma konusunda farklı yöntemler uygulamaya başlamışlardır. Özellikle küreselleşmenin de etkisiyle artan rekabet ortamında daha kaliteli ve daha verimli hizmet sunabilmek için bazı hizmetleri özel sektör aracılığıyla gerçekleştirdiği görülmektedir.

Uluslararası kuruluşlar tarafından çok uzun yıllardır özelleştirme uygulamaları ve bu kapsamda kamu-özel sektör iş birliği istenilen uygulamalar şeklinde karşımıza çıkmakta; çoğu zaman yönetim sistemleri tarafından kurtarıcı bir unsur olarak başvurulan bir yöntemdir. Yapılan özelleştirme ile hizmetlerin daha etkili bir şekilde yerine getirileceği, yeni yatırımların yapılacağı, suyun israf edilmesinin önüne geçileceği gibi birçok vaatler sunulmuştur. Ancak hizmetlerin sunulması sırasında daha önce söylenen vaatler tam olarak yerine getirilmemiş, birçok sorun ortaya çıkmıştır. 1980 ve 1990'lı yıllarda özelleştirme çalışmalarının en yaygın olarak başvurulduğu dönemlerden geri dönmeye başlanmış, yeniden belediyeleştirme uygulamaları gündeme gelmeye başlamıştır. Yeniden belediyeleştirme, önemli kamu hizmetlerinin sunulması, maliyeti ve gelirlerinin yeniden yerel birimlere diğer bir ifadeyle kamu kurumlarına döndüğü süreçte, özellikle ulaşım hizmetleri, atık yönetimi alanında, enerji konusunda, temizlik gibi birçok alanlarda başvurulmakla beraber ağırlıklı olarak su hizmetlerinin sunulmasında başvurulmuştur. Yeniden belediyeleştirmeye başvuran kentlere dikkat edildiğinde, gelir düzeyi yüksek ülkelerin kentlerinde olmakla birlikte son zamanlarda gelir düzeyi düşük ülkelerin kentlerinin de su hizmetlerinin sunumunda yeniden belediyeleştirmeye başvurdukları ortaya çıkmıştır. Hizmetlerin yeniden kamu kurumları tarafından sunulması çoğu zaman iki yöntem ile olmaktadır. Birincisi, yerel yönetimlerin özel sektör kuruluşları ile daha önceden yapmış oldukları sözleşmelerin süresinin bitiminden sonra sözleşmenin bir daha yenilenmemesi, ikincisi ise daha önceden kamu kurumları ile özel şirketler tarafından yapılan sözleşmelerin süresinin bitmesini beklemeden yerel yönetimler tarafından sözleşmenin feshedilmesidir. Yeniden belediyeleştirme yöntemlerinden ikincisi sözleşme süresi bitmeden sözleşmenin feshedilmesi durumunda yerel yönetimler bu durumda yüksek miktarda tazminat ödemek zorunda kalmaktadır. Yerel yönetimlerin bu yüksek miktarda tazminatları ödemeyi kabul

edebilecek seviyeye gelmeleri, durumun ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak yerel yönetimler tarafından yüksek miktarda tazminatları ödemeyi kabul etmelerinin altında yatan en önemli neden kamu hizmetlerinin yeniden belediyeleşirmeye sunacakları katkılardır (Çelikkbilek, 2018, s. 1024-1025).

Daha kaliteli ve daha verimli hizmet sunmak amacıyla bazı hizmetlerin özel şirketler aracılığıyla gerçekleştirilmesi özel sektörün her zaman vatandaşlara daha etkili hizmet sunması anlamına gelmeyebilir. Hizmetlerin gerçekleştirilmesinde etkililik, verimlilik, kamu yararı gibi ilkeler önemli olmakla birlikte bazen bu ilkeler tam anlamıyla gerçekleşmeyebilir. Yerel yönetimler, hizmetlerin sunulmasında özel sektörün etkisizleştiğini fark edince daha önce özel şirketlere devretmiş olduğu hizmetleri yeniden özel sektörden devralarak söz konusu hizmetleri yeniden kendisinin sunması gibi durumlar da söz konusu olabilir. Yönetimde uygulanan bu yeni anlayış yeniden belediyeleşirme olarak kabul edilmektedir. Yerel yönetimler, özel sektör tarafından sunulan hizmetlerde öncelik olarak kamu yararını, etkinliği ve verimliliği esas aldığı için özelleştirme uygulamasında vatandaşların sunulan hizmetlere daha fazla ücret ödemeleri, hizmet sunmada yaşanan aksaklıklar ve sorunlardan dolayı yeniden belediyeleşirme uygulamasına geçme kararı da verebilirler. Yeniden belediyeleşirme uygulamalarına dünyada birçok ülkede uygulandığı durumlar bulunmaktadır. Ancak Türkiye’de henüz yeni bir yönetim anlayışı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yeniden belediyeleşirme uygulamalarının yerel birimlere birçok katkı sağladığı bilinmektedir. Vatandaşların ve kamu çalışanlarının katılımı, yeni yönetim anlayışında hizmetlerin sunulmasında önemli bir konudur. Daha önceden yaşanan aksaklıkların ve sorunların bir daha yaşanmaması, daha şeffaf bir yapının oluşturulması için hizmet sunumunun kamu kurumları tarafından devraldıktan sonraki süreçte uygulanan yönetim sistemleri büyük önem taşımaktadır. Her bir yerel birimin kendine özgü özelliklerinin olduğu kabul edildiğinde, her kentte oluşturulan yeni yönetim anlayışının kendi özelinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu noktada hizmetlerin işletme aşamasında aksaklıklar yaşayan yerel yönetimlerin olduğu gibi bu süreci daha başarılı bir şekilde yöneten, vatandaşların katılımını esas alan yerel yönetimlerin de var olduğu söylenebilir (Çelikkbilek, 2018, s. 1026). Vatandaşlara sunulan kamusal nitelikli hizmetlerin daha hızlı, kaliteli, daha ucuz maliyetle sunulması yerel yönetimlerin öncelikli amaçlarıdır. Artık değişimin vazgeçilmez bir durum olduğundan hareketle özellikle iletişim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler, küreselleşmenin artık etkilemediği tek bir birimin olmadığı bir sistemde yerel yönetimlerin de bu değişimden nasibini alması doğal karşılanmalıdır. Öncelikli amacın kamu yararı olduğu anlayışıyla daha önce çok yaygın bir uygulama

alanı bulan bazı hizmetlerin özel kuruluşlar tarafından yapılması söz konusu iken vatandaşların bu durumdan zarar gördüğü daha fazla mağdur olduğu tespit edildiği durumlarda yerel yönetimlerin hizmeti tekrardan kendinin üstlenmesi durumu da doğal karşılanmalıdır. Bu kapsamda çalışmanın amacı değişen yönetim anlayışında ortaya çıkan yeni yönetim anlayışı olan yeniden belediyeleştirme konusu ele alınmıştır. Ayrıca çalışmada yeniden belediyeleştirmeye geçiş nedenleri, yeniden belediyeleştirmenin ülkelere sağlayacakları katkılar ve getireceği riskler üzerinde durulmuştur. Yeniden belediyeleştirme uygulamasını gerçekleştiren ülkelere ve Türkiye’de bu konuda yaşanan gelişmelere örnekler verilmiştir.

2. Yeniden Belediyeleştirme Kavramı

1940-1970 yılları arasında genel olarak sürekli büyüyen refah devleti anlayışı merkezi ve yerel yönetimler tarafından kabul görmüştür. Fakat neoliberal politikaların kabul edilmesiyle beraber yerel yönetim birimleri piyasa koşullarında hâkim olan dengeye bir engel olarak kabul edilmeye başlanmış ve yalnızca yönlendirici nitelikte bir işlev üstlenmesi şeklinde yeniden yapılandırılmıştır. Bu çerçevede özel sektör, kentte yaşanan sorunların azaltılmasında önemli faktör olarak görülmüştür. Böylece yerel yönetimlerin denetimi altında olan birçok faaliyet ve etkinlik özel sektöre devredilmiş, bu noktada kentsel hizmetlerden olan su hizmetleri de hızla özelleştirilmeye başlanmıştır. Oluşturulan bu sistemde hizmetlerin gerçekleştirilmesi ile ilgili birçok kurum yerel ölçekte bir yükümlülüğe sahip olmamıştır. Sadece hesap verme sorumluluğuna sahip olan şirketler, çoğu zaman sadece merkezi yönetime hesap vermekle yükümlü kılınmıştır. Aynı şekilde, bu şirketlerin karar alma konusunda sorumlu olan birimlerin, halk toplantısı gerçekleştirme ya da gerçekleştirilen bu toplantılarda alınan kararlara bağlı kalma yükümlülükleri bulunmamaktadır. Bu sebeple, yapılan özelleştirme politikaları sonucunda yerel yönetim birimlerinin sahip oldukları sorumluluk alanları kamusal alandan uzaklaşmış, kenti ilgilendiren konularda kararların alınacağı durumlarda özel sektörün temsil yetkisi artmış, yerel yönetimlerin, yerel otoritelerin ve vatandaşların temsil yetkisi gittikçe azalmıştır (Çelikbilek, 2018, s. 1023).

Özelleştirmelerle ilgili yaşanan deneyimler, belediyeleri ve nüfusu yeniden düşünmeye sevk etmiş ve bunun tersi bir eğilim olan yeniden belediyeleştirme ile sonuçlanmıştır. Ancak «yeniden belediyeleştirme» terimi tam olarak ne kastedilmek istendiğinin ortaya konulması gerekir. (Halmer ve Hauenschild, 2014, s. 8).

Yeniden belediyeleştirme, gelecekte siyasi tartışma, yoksulluk, özelleştirme konularında hükümetler, vatandaşlar ve özel şirketler için daha da büyük bir gerçek-

lik haline gelebilir. O politika yapıcılarının ve aktivistlerin, yeniden belediyeleş-tirme ufukta görünmese bile, özelleş-tirme sonrası su hizmetleri hakkında önceden dik-katlice düşünceleri için daha fazla neden bulunmaktadır (Mc Donald, 2018, s. 49).

Yerel halkın ihtiyaçlarının giderilmesinde en önemli unsurlardan biri olan beledi-yeler, yerel nitelikli gereksinimleri gerek kendi himayeleri kapsamında gerçekleş-tirebilirler gerekse de özel teşebbüslere aktararak işlerin görülmesini sağlayabilir. Fakat konu kamu yararı olduğu zaman, halkın gereksinim duydukları hizmetlerin sürekli gerçekleştirilmesi gerekir. Kamu yönetimi ve özel sektör arasındaki iş birli-ği, özel şirketlerde yapılan hizmet sözleşmeleri kamu yararına herhangi bir katkısı olmayacağı gibi bazı dezavantajlı sonuçların gerçekleşmesine de sebep olabilir. Bu kapsamda, yerel yönetimler, kentsel hizmetlerin özel şirketler vasıtasıyla gerçek-leştirilmesinde, kamu yararının azalması durumunda belediyeler aracılığıyla ger-çekleştirilen sözleşmeleri ve taahhütleri feshederek, bu hizmetleri kendisi yerine getirebilir (Banazılı, 2018, s. 115).

Sektörlerde yeniden belediyeleş-tirme nedenleri elbette ki fiyat ve hizmet kali-tesinden memnuniyetsizlik, yatırım eksikliği veya yerel makamların denetimsizli-ğinden kaynaklanan olağan özelleş-tirme eksikliklerinden kaynaklanmaktadır (Pe-titjean, 2017, s. 29).

Yeniden belediyeleş-tirme faaliyetlerini çeşitli kamu hizmetleri kapsamında bir-çok ülkede ortaya koymak mümkün olabilir. Bu kapsamda, özellikle Almanya'da hizmet veren belediye birimlerinin en başta enerji ve su konularına yönelik kamu hizmetlerinin yeniden belediyeleş-tirilmesi bu akımın önemli bir kısmını kapsa-maktadır. Almanya'da yaşanan yeniden belediyeleş-tirme faaliyetlerinin yanında az da olsa Avrupa'nın birçok ülkesinde kamu hizmetlerinin belediyeler aracılığıyla yeniden gerçekleştirildiği söylenebilir. Gerçekleştirilen kamusal hizmetlerin türü ülkelere göre çeşitlilik gösterse de ortak olarak paylaşılan konu, hizmetlerden en çok katkının sağlanması amacıyla hizmetlerin belediyeler tarafından gerçekleştiril-mesidir (Banazılı, 2018, s.116).

Yeniden belediyeleş-tirme ile kurumlara hesap verebilirlik ve şeffaflık konusun-da önemli bir güç kazandırmaktadır. Paris ve Grenoble'da (Fransa), yeni kamu yöneticileri kamusal katılım türlerinin gelişmiş özelliklerini kullanmaktadır. Bu özelliklerden bir tanesi yönetim kurulunda hem yerel yönetim birim temsilcilerin hem de sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin bulunması ve eşit oylara sahip olmalarıdır. Bu durum ise sivil toplum kuruluşlarının en önemli kamu hizmetle-rinden biri olan suyun yönetilmesi konusunda karar alım sürecine katılmaları ve

sunulacak hizmetlerde yerel halkın çıkarlarının göz önüne alınarak yapılmasını sağlamaktadır. İkinci özellik ise, vatandaşların önemli konularda karar alınması sürecine katılımlarını sağlamak için yurttaş gözlemlerinin oluşturulmasıdır. Her iki kent de halkın bilgiye ulaşılabilirliğini sağlamanın şeffaflığın ve halkın aktif olarak katılımlarının sağlanmasında en önemli unsur olduğunu düşünmektedir (Lobina, Kishimoto ve Petitjean, 2015, s. 5).

3. Dünyada Yeniden Belediyeleştirme Nedenleri ve Uygulama Örnekleri

Dünyada yeniden belediyeleştirme uygulamaları genellikle sözleşme süresinin dolmadan önce sözleşmelerin feshedilmesi şeklinde yapılmaktadır. Bunun bir istisnasını Fransa sağlamaktadır. Çünkü Fransa'da yerel yönetimlerin çoğu su hizmetlerinde özelleştirme uygulamalarını ortadan kaldırmak için sözleşme sürelerinin bitmesini beklemiştir. 2015 yılına kadar dünyada gerçekleşen yeniden belediyeleştirme uygulamalarının 92'si sözleşme süresinin bitmeden önce sözleşmenin feshedilmesi şeklinde uygulanmışken; 69 vaka ise sözleşme süresinin bitmesinden sonra gerçekleşmiştir. Bu durum aslında şunu özetlemektedir; yapılan sözleşmelerin bazılarının sürdürülebilirliği o kadar zor duruma gelmiş ki, yerel yönetimler yüklü miktarlardaki tazminatları ödeyeceklerini bile bile yeniden belediyeleştirmeye karar vermişler. Yeniden belediyeleştirmede yaşanan maliyet sıkıntısını gidermenin tek yolu, su hizmetini hiçbir zaman özelleştirmemektir. Yapılan bu örnekler özel bir sözleşmeyi iptal etmenin mümkün olabileceğini ve uzun vadede sözleşmenin feshedilmesiyle ortaya çıkabilecek olumsuzlukların daha az maliyet unsuru olduğunu göstermektedir (Lobina vd., 2015, s. 4).

OECD ülkelerinde kamu hizmetlerinin yeniden belediyeleştirilmesi, belediye düzeyinde daha önce özelleştirilen ve dışarıdan temin edilen mülklerin ve kamu yararına olarak gerçekleştirilen hizmetlerin geri alınmasıyla ilgili ortaya çıkan bir uygulamadır. Bu süreç, 1980'lerden beri kamu hizmeti sunumu yaklaşımına egemen olan özelleştirme paradigmasına karşı bir hareket olarak anlaşılabilir (Ambrosius, 2012; aktaran Busshardt, 2014, s. 3).

Yapılan vaka çalışmalarında suyun yeniden belediyeleştirilmesinin nedenlerinin farklı olduğunu, ancak özel su yönetimiyle ilgili benzer sorunların birçok toplumu ve politika yapıcılarını kamu sektörünün vatandaşlara kaliteli hizmet sunma konusunda daha iyi bir konumda olduğuna ikna ettiğini ortaya koymaktadır. Bu sorunlar arasında: özel şirketlerin zayıf performansı (örneğin Accra, Dar es Salaam, Maputo), yetersiz yatırım (örneğin Berlin, Buenos Aires), operasyonel maliyetler ve fiyat

artışları (örneğin Almatı, Maputo, Indianapolis) ile ilgili anlaşmazlıklar, artan su faturaları (ör. Berlin, Kuala Lumpur), özel operatörleri izlemeye zorluklar (örneğin Atlanta), mali şeffaflığın eksikliği (ör. Grenoble, Paris, Berlin) ve işgücü kesintileri ve düşük hizmet kalitesi (örneğin Atlanta, Indianapolis) gibi birçok unsurlar sayılabilir. Sivil toplum öncülüğündeki kampanyalar da olsa, su özelleştirmesiyle ilgili sorunları genellikle kamu hizmeti yöneticileri, bürokratlar ve politikacılar kabul etmektedir. Bazı durumlarda yeniden belediyeleştirme savunucuları, Almanya, İtalya ve Uruguay'da olduğu gibi, referandum ve dava gibi yasal stratejiler kullanmıştır. Yeniden belediyeleştirmenin başarısı için işgücünün katılımı kritik görünmektedir çünkü ön saflardaki çalışanlar operasyonel zorluklar ve fırsatlar hakkında önemli iç görüşlere sahiptir (Yeniden Belediyeleştirme, 2021).

Yeniden belediyeleştirmenin gerçekleştirildiği alanlar ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Fakat yerel yönetimler genellikle su, temizlik, elektrik, toplu taşıma, kanalizasyon ve arıtma alanlarında harekete geçmişlerdir. Bu alanların yanında, sosyal konut, kültür ve sanatsal faaliyet alanları da yeniden belediyeleştirme alanları içine dâhil edilebilir. Yerel halkın yaşanan sorunlar karşısında göstermiş oldukları tepkiler, belediye otoritelerinin yeniden belediyeleştirme faaliyetlerine ya da sorunları farklı yollarla çözmelerine neden olmuştur (Banazılı, 2018, s. 119).

Belediye yönetimlerinin, yeniden belediyeleştirmede öncelikli alanlardan birisini kamusal nitelikli hizmetlerin aksatılması nedeniyle yeniden belediyeleştirmeye başvurdukları söylenebilir. Bu yüzden, esasta yeniden belediyeleştirme, yerel yönetimlerin kamusal hizmetlerin gerçekleştirilmesi amacıyla taşeronlara yetki verilmesi, verilen bu hizmetlerin taşeronlar tarafından tam anlamıyla gerçekleştirilmemesi, taşeronların zorlanacaklarına inanmalarından dolayı yerel yönetimlerin kontrolü yeniden kendi ellerine almak zorunluluğu doğmuştur. Bu duruma örnek olarak, su temini konusunda (Atlanta) ve toplu taşıma konusunda (Londra) gibi ülkelerin kamu hizmetlerinde değişiklik uygulamaları gösterilebilir. Belediye yönetimlerinin, hizmet fiyatlarının artması yüzünden yeniden belediyeleştirmeye gitmeleri diğer bir nedendir. Yeniden belediyeleştirmenin bu çeşidinde, tüketiciler için çok yüksek fiyatların olması ve özel sektörün aşırı kâr elde etmesi durumu olduğu söylenebilir. Bu yüzden ekonomik kaygılar yeniden belediyeleştirmenin diğer bir nedenidir. Kentsel hizmetlerin belediye tarafından sunulmasının daha faydalı olacağı düşüncesinin kitle iletişim aracılığıyla daha fazla kabul görmesi yeni belediyeçilik konusunda önemlidir. Yeniden belediyeleştirmenin bu çeşidine örnek olarak Fransa'nın Grenoble ve Bordeaux kentlerinde su ve temizlik hizmetlerinin sunulmasında farklılıklar gösterilebilir. Yerel yönetimlerin yeniden belediyeleştirmeye gitmelerinin diğer bir alanını çevre sorunları oluşturmaktadır. Ülkelerin bu alanlarda

yeniden belediyeleştirmeye gitmelerinde sivil toplum kuruluşlarının, sendikaların ve yerel halkın katılımlarının fazla olması itici bir güç olmuştur (Banazılı, 2018, s. 120-122).

Bazı olağanüstü uluslararası yeniden belediyeleştirme vakalarına, özelleştirmeden sonra altyapının hızla bozulması neden olmuştur. Buna bir örnek olarak, İngiliz demiryolu ağlarının geri alımı verilebilir. Özel mal sahipleri birkaç yıl boyunca yüksek kazançlar elde etmiş, ancak demiryollarının durumu iyice kötüleşmiştir. Birkaç ciddi kazadan sonra, devletin büyük bir meblağ karşılığında onu kurtarmaktan başka seçeneği kalmamıştır. Almanya ve Avusturya'da bu tür olağanüstü operasyonel başarısızlık vakaları yaşanmamıştır, ancak yine de bazı ilginç küçük vakalar, örneğin temizlik sektöründe yeniden belediyeleştirme ile aynı zamanda performans ve çalışanlar için koşullar iyileştirilebilir (Kishimoto ve Petitjean, 2017, s. 83).

Fransa, kamu sektörüne bağlılığı ve ekonomiye devlet müdahalesi ile tanınır. Ama aynı zamanda özelleştirme konusunda birçok yönden mükemmeldir. Genel olarak, Fransa'da yeniden belediyeleştirmenin ana itici gücü, inkâr edilemez bir şekilde özel su şirketlerinin kötüye kullanılmasına karşı bir tepki olmuştur. Özellikle mali açıdan aşırı su oranları, yatırım ve bakım eksikliği, ana şirketler tarafından alınan yüksek ücretler etkili olmuştur. Ancak yeniden belediyeleştirme, en başından beri ekolojik sürdürülebilirlik, demokrasi ve sosyal adaletin sağlanması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Başka bir deyişle, yeniden belediyeleştirme hiçbir zaman yalnızca kamu hizmetlerinin mali yönetimi ile ilgili olmamıştır, aynı zamanda bu kamu hizmetlerinin doğası ve hedefleri ile bağlantılıdır. Bu durum su operatörlerine göre değişiklik göstermektedir. Birçok kamu su operatörü belirtilen asgari adımların ötesine geçmiştir. Bazıları daha fazla kamu şeffaflığı, kurullarda yurttaş temsilcileri gibi gelişmiş demokratik yönetim biçimlerini uygulamaktadır. Birçok operatör kullanıcıların su tüketimine azaltmaya yönelik politika uygulamıştır. Bazı Fransız şehirleri, çeşitli sektörlerde yeniden belediyeleştirme taahhütleriyle dikkat çekmiştir. 2000'li yılların başında suyun yeniden belediyeleştirilmesine öncülük eden bir şehirlerden biri Grenoble'dur. Grenoble şimdi tamamen enerji yoksulluğuyla mücadele etmek ve sera gazı emisyonlarını azaltmak amacıyla toplu ısıtma ve sokak aydınlatması dâhil yerel enerji hizmetlerini yeniden belediyeleştirmeye çalışmaktadır. Farklı bir şekilde, muhafazakâr bir yönetime sahip olan Nice şehri, yerel ulaşım sistemi, okul restoranları, kültürel mekânlar ve 150 yıldır Veolia'ya yaptırılan şehrin su ve arıtma sistemi dâhil olmak üzere kamu hizmetlerinde yeniden belediyeleştirilmesi işine de girmiştir. Bu yeniden belediyeleştirme çoğunlukla

hizmetler üzerinde daha fazla politik ve mali kontrol elde etmek için uygulanmıştır (Petitjean, 2017, s. 26-28).

Fransa'da yeniden belediyeleştirme, çok sayıdaki vaka sayısı, siyasal yapı ve ülkedeki özel sektör hâkimiyetinin uzun geçmişi nedeniyle su ve arıtma sektöründe en çok öne çıkmıştır. Bununla birlikte, diğer sektörlerde de - hem büyük şehirlerde hem de küçük kasabalarda - özellikle okul restoranları ve yerel ulaşım sistemleri gibi yerel kamu hizmetlerinde ve daha az ölçüde toplu ısıtma sistemleri, park, atık toplama ve işleme gibi hizmetlerde yeniden belediyeleştirme deneyimleri olmuştur. Bu sektörler su sektöründen biraz farklıdır; özel hizmet sunucularının hâkimiyeti o kadar yaygın veya uzun süreli değildir. Belirtilen alanlarda özelleştirme sözleşmeleri tarihsel olarak daha kısadır ve su sektörüne göre tersine çevrilmesi daha kolaydır. Yerel toplu taşıma sistemleri dışında, bu sektörlerde bir "yeniden belediyeleştirme eğiliminden" bahsetmek için belki de çok erken olabilir (Petitjean, 2017, s. 28-29).

Paris'te de yeniden belediyeleştirme örnekleri görülmektedir. Paris 1984 yılında su hizmetlerinin sunulması amacıyla 25 yıllık bir dönem için Veolia ve Suez arasında bir sözleşme yapmıştır. 2000 yıllarında gerçekleşen denetim çalışmalarında sözleşmelerin mali açıdan yeteri derecede şeffaf olmadığı tespit edilmiştir. 2003 yılında tekrar denetim elemanları tarafından gerçekleştirilen denetimde şebekenin bakımının yapılması için ayrılan mali miktar ile gerçekte sunulan hizmetler arasında büyük farkların olduğu ortaya çıkmıştır. 2003 yılında yapılan sözleşme yeniden görüşülmüş olduğu halde bu sıkıntılar sürekli devam etmiştir. Sözleşmelerin geçerlilik süresinin bitmesiyle birlikte, Paris su hizmetlerinin yönetilmesi hizmetlerini yeniden kendisi sunmaya karar vermiştir. 2010 yılında sözleşmenin süresinin bitiminin ardından Paris'te su hizmetleri yeniden belediyenin hizmet alanlarına girmiştir. Sözleşme konusunda gerekli koşullar taşımadığı gerekçesiyle sözleşme yenilenmemiştir (Lobina vd., 2015, s. 7).

Berlin, Almanya'da yeniden belediyeleştirme örnekleri görülen ülkeler arasındadır. 1999 yılında Berlin'de su hizmetlerinin gerçekleştirilmesi için su hizmetleri bir konsorsiyuma verilmiştir. Yapılan sözleşme yatırımlar konusunda yetersiz kalınması ve yüksek fiyatlarda sunulması nedenlerinden dolayı bir süre tartışılmıştır. Bu yaşanan aksaklıklar 2011 yılında sözleşme şartlarının açıklanması için referandum yapılmasına sebep olmuştur. 2011 yılında yapılan belediye seçimlerinde, yeniden belediyeleştirme çalışmaları üç büyük politik partinin programında yer almış; sadece bir parti çalışmalarında yeniden belediyeleştirme çalışmalarına yer vermemiştir. 2012 yılında daha önce özel şirketlerle yapılan sözleşme iptal edilmiştir. Bu uygulama ise yeniden belediyeleştirme olarak kabul edilmiştir (Lobina vd., 2015, s.8). Almanya'da enerjinin yeniden belediyelere dönüştürülmesindeki en önemli faktör-

ler, daha fazla kontrol derecesi ve kamu hizmeti hedeflerinin etkili bir şekilde sunulmasıdır (Hall, 2016, s. 18).

Katalonya'da küçük bir kasabada da özel şirketlerin gerçekleştirdikleri engelleme politikalarını ve yeniden belediyeleştirme uygulamaları ile yerel birimlerde meydana gelen değişimleri göstermesi açısından önemli bir örnek vaka olarak kabul edilebilir. 2010 yılında belediye yönetimi daha önce şehrin su hizmetlerini sözleşme ile vermiş olduğu şirket ile bir daha sözleşme yapmama kararı almıştır. Yaşanılan birçok tartışmalardan sonra şirket yönetimi belediye yönetimini birtakım şikâyetlerde bulunacağına dair belediye yönetimlerinin gözlerini korkutma çalışmalarına başlamıştır. Bütün bu yıldırma çalışmalarına rağmen 2011 yılında belediye su hizmetlerini sunma görevini doğrudan kendisi yönetmeye başlamıştır. İlk yıl su hizmeti konusunda biraz zorlu bir görev üstlenmiş olsa da bölgesel kamu kuruluşları ile işbirliği yaparak kalite kontrol laboratuvarını başka bir kamu kurumunun hizmetine açmış, toplu elektrik alımı yaparak eğitimlerin verilmesinde önemli bir rol üstlenmiş oldu. Bu durum kamu kurumlarının başka bir kamu kurumları ile olan işbirliği yapılarak sunulan hizmetlerin kalitesinin arttırılmasında önemli bir husustur. Su hizmetlerine erişim konusunda en yoksul ailelerin hayati derecede öneme sahip su hizmetlerinden yararlandırılması konusunda çeşitli politikalar uygulamaya konuşmuş, su hizmetlerinin ücretleri daha önceki uygulamaya göre %30'dan daha düşük seviyelerde sunulmasını sağlamıştır. İçme suyu ve kanalizasyon hizmetlerinin birleştirilmesi ile kentin su hizmetlerine yönelik yapılan yatırımların artmasını sağlamıştır (Lobina vd., 2015, s. 9).

4. Türkiye'de Yeniden Belediyeleştirme Nedenleri ve Uygulama Örnekleri

Yerel yönetim birimleri, birçok ülkede kamu yönetiminin vazgeçilmez birimleri arasında yer almaktadır. Yerel yönetimler bir taraftan vatandaşların günlük gereksinimlerini gidermeye yönelik temizlik, kanalizasyon, ulaşım gibi hizmetleri sunmakta, diğer taraftan ülkelerin kalkınmasında önemli rol oynayan eğitim, sağlık, altyapı gibi birçok hizmetleri de sunmaktadır. Yerel yönetimlerin sürekli olarak gündemde tutulmalarına karşın ideal bir sisteme kavuşturulamamasından dolayı, hem yerel yönetimlerin yaşadıkları sorunların artmasına hem de modern bir yerel yönetim yapısının oluşturulamamasına sebep olmaktadır. Günümüzde gelişmiş ya da gelişmekte olan birçok ülkede yerel yönetimlerin önemlerinin artmasına rağmen, merkezi yönetim mali kaynak bakımından yerel yönetimlere karşı bu gücünü elinde tutmakta, yerel yönetimler mali kaynak sıkıntısı ile baş başa kalmaktadır.

Oysa yerel yönetimler, yerel nitelik gösteren birçok kamu hizmetini etkili ve vatandaşların ihtiyaçlarına yönelik olarak yerine getirmelerinin yanında demokrasinin kurumsallaşmasında önemli bir rolü üstlenmektedir. Demokrasi okulu şeklinde görülen yerel yönetimlerin her biri, yeteri derecede mali kaynaklara sahip oldukları zaman, kendilerinden beklenen seviyede işlevlerini yerine getireceklerdir (Ulusoy ve Akdemir, 2009, s. 260-261).

Türkiye’de yaşanan bazı gelişmelere bağlı olarak hizmetlerin sunumu ve hizmetlerin özelliğinde dönüşümlerin yaşandığı söylenebilir. Özellikle yerel nitelik gösteren hizmetlerin sunumunda bu değişim daha belirgin olmaktadır. Daha kaliteli ve daha verimli hizmet sunabilmenin yollarını arayan yerel yönetim birimlerinin hizmet sunumunda farklı yollara başvurdukları görülmüştür. Yerel halkın ihtiyaçlarını karşılama konusunda en yetkili birimler olan yerel yönetimlerin başvurdukları hizmet sunma yolları da önem taşımaktadır.

Diğer taraftan su hizmetlerinin özel sektör aracılığıyla gerçekleştirilmesinden dolayı ortaya çıkan olumsuz durumlar ve vatandaşların suya erişim konusunda yaşadıkları problemler sonrasında su yönetiminin yerel yönetimlere devredilmesi, yeniden belediyeleşirme sürecini gündeme getirmiştir. Yeniden belediyeleşirme süreciyle birlikte suyun yönetilmesi özel sektörden devralınarak kamu kurumuna, yerel yönetimlere devredilmeye başlanmıştır. Yeniden belediyeleşirme sonrasında suyu yöneten ve su hizmetini sunan kamu kurumları ve yerel yönetimler suyu özel sektörün yaptığı şekilde yine para karşılığında sunmaktadır. Ancak yeniden belediyeleşirme ile su kamu kurumları tarafından özel sektöre göre daha düşük fiyatlarla satıldığı görülmektedir (Baykal, 2018, s. 133-134).

Türkiye’de yeni yönetim anlayışı olarak kabul edilen yeniden belediyeleşirme konusunda yapılan birtakım uygulamalar bulunmaktadır. Ancak bu çalışmalar çok yeni ve sınırlıdır. Yeniden belediyeleşirme uygulamaları arasında sayılabilecek düzenlemeler (Bozğun, 2011, s. 97-107); İzmit’te gerçekleştirilen İzmit Kentsel ve Endüstriyel Su Temini Projesi, Antalya’da yapılan Antalya Çevre Sağlığı ve Su Projesi, Çeşme-Alaçatı Su Temini ve Kanalizasyon Projesi son olarak Edirne’de uygulanan Edirne Belediyesi Uygulamaları Türkiye’de yeniden belediyeleşirme kapsamında yapılan düzenlemeler olarak sayılabilir.

Vatandaşların kendilerine sunulan kamusal hizmetlerin kalitesinin artırılması yönündeki beklentileri ve sunulan bu hizmetlerden minimum maliyetle faydalanabilme istekleri Türkiye’de yerel nitelikteki hizmetlerin sunumunda birçok yeni düzenlemelerin yapılmasını gerekli kılmıştır. Bu noktada geniş uygulama alanı bulan yöntemlerden birisi de alternatif bir hizmet sunma yöntemi olarak hizmetlerin özel

sektör aracılığıyla yerine getirilmesidir. Yerel nitelikli kamu hizmetlerinin sunulmasında vatandaşların gereksinimlerinin herhangi bir engelle karşılaşmaması için bu hizmetler yeniden belediyeler aracılığıyla uygulanmaya başlanmıştır. Yeniden belediyeleştirme olarak ifade edilen bu uygulamalar, daha önce de belirtildiği gibi daha çok yeni bir uygulama olup, gelecekte Türkiye’de bu uygulamanın yaygınlaşacağını söylemek zor olmaktadır (Banazılı, 2018, s.124).

Türkiye’de az sayıda uygulama alanı bulan bu düzenlemeler iki konuda birleşmektedir. İlk olarak belediyeler su konusunda hizmetlerin gerçekleştirilmesi amacıyla özel sektörlere inisiyatif kullanma hakkı verilmiştir. İkinci olarak ise, gerçekleşen uygulamalarda belediyelerin deneyimlerinde, özel sektörler yerel yönetim birimleri ile ikili şeklinde daha önceden taahhüt ettikleri yükümlülüklerini yerine getirememişler, dolayısıyla kamu yararı ikinci plana düşmüştür. Ayrıca özel şirketlerin başarısızlıkları, tüketici açısından fiyatların yükselmesine ve hizmetlerin kalitesinde düşüslere neden olmuştur. Yaşanan bütün bu olumsuzluklar, özelleştirme çalışmalarına olumsuz bir algının oluşmasına neden olmuştur. Aslında yerel nitelikteki hizmetlerin özel sektöre devredilmeden önceki durumu ve yeniden belediyelerin devraldıktan sonraki durumlarının, kamunun yararına olup olmadığını ortaya koyabilmek, vatandaşlara sunulan hizmetlerin vatandaşların ihtiyaçlarını, beklentilerini ne ölçüde giderip gideremediğine bakılarak görülecektir (Banazılı, 2018, s. 125).

5. Yeniden Belediyeleştirmenin Avantaj-Dezavantajları

Yeniden belediyeleştirme uygulamaları birçok katkıları da beraberinde getirmiştir. Yeniden belediyeleştirme faaliyetleri ile öncelikli olarak mali alanda doğrudan tasarruf sağlanmıştır. Bunun sonucu olarak kamu kurumları, özelleştirme kapsamında maliyeti devlet tarafından karşılanan sağlık ve çevre tehlikelerini önlemek için su altyapısına yapılan yatırımları artırabilirler. Kamu kurumları düşük gelirli haneler için eşit olarak erişim sağlamayı (örneğin, kademli olarak tarifeler belirlemek, işsizlere yönelik ağ genişletme çalışmaları) taahhüt ederse suyun yeniden belediyeleştirmesinden daha fazla sosyal fayda sağlanabilir. Buenos Aires ve Hamilton üzerine yapılan araştırmalar, personelin moralinin yeniden belediyeleştirmeden sonra ön saflarda çalışanlar ve yönetim arasında da iyileşme eğiliminde olduğunu göstermiştir. Bu şehirlerdeki kamu su çalışanları, su hizmetlerinin planlanması ve işletilmesi ile geçmişte olduğundan daha fazla meşgul olmuşlar ve özel su yönetimine hâkim olan dar finansal ve teknik kaygıların ötesinde kendilerini kamu su hizmetlerine daha fazla adadıkları tespit edilmiştir. Yeniden belediyeleş-

tirme, hesap verebilirliğin ve şeffaflığın güçlendirilmesine de izin verir (Yeniden Belediyeleştirme, 2021).

Yeniden belediyeleştirme nedenleri, stratejik, ekonomik ve politik nedenlerle de ilişkilendirilebilir. Bunlar genellikle kamu yetkililerinin, genellikle belediyelerin, özelleştirme yoluyla kaybedilen siyasi kontrolü yeniden kazanmaya çalıştıkları alanlardır. Belediye işletmelerinin istihdam politikasında değil, aynı zamanda şehir planlaması gibi diğer kararlarında da aktif rol alma kapasitesini artırabilir. Vatandaş girişimleri de itici güç olabilir. Sebepleri genellikle kamu hizmetlerinin vatandaşların eline geri gönderilmesi ve kârların büyük şirketlere çıkışının durdurulmasıdır. Enerji sektöründeki ilave bir neden, genellikle bir enerji geçişinin hızlı bir şekilde uygulanmasına yönelik taleptir. İşçiler için ücretler ve çalışma koşullarında iyileştirmeler nadiren açıkça bir hedef olarak formüle edilir, ancak genel olarak istihdam hedefleri daha sık adlandırılır (Kishimoto ve Petitjean, 2017, s. 84-85).

Paris ve Grenoble'da (Fransa), yeni kamu su operatörleri gelişmiş halk katılımı yöntemlerini sağlamıştır. Bu durum ise, toplumun en önemli kamu hizmetinin yönetimine ilişkin kararlarda yer almasına ve yerel toplulukların çıkarlarına duyarlı politikalar yapmasına katkıda bulunmaktadır. Yeniden belediyeleştirilmiş birçok su kuruluşu, planlama ve eylemlerinde daha bütünsel olmak için sektörlerinin ötesinde düşünme yeteneklerini de göstermiştir (Yeniden Belediyeleştirme, 2021).

Yeniden belediyeleştirmenin birçok katkılarının yanı sıra bazı riskleri de beraberinde getirmektedir. Başarılı bir şekilde yeniden belediyeleştirme, dış risklerin dikkatli bir şekilde planlanmasını ve değerlendirilmesini gerektirir. Aynı zamanda her özelleştirme deneyimi, kamu sektörü başarı potansiyelini sınırlayan önemli yapısal, mali ve ideolojik miraslar bırakmaktadır. Siyasi iradenin güçlü olduğu ve mali, teknik kapasitenin mevcut olduğu yerlerde bile kamu mülkiyetine ve yönetimine geri dönmek zorluklarla doludur. Örneğin, kamu sektörü sistemleriyle uyum olmayan kurumsal hafıza kaybı, bozulmuş varlıklar, iletişim ve muhasebe sistemleri olabilir. Birçok özel su şirketinin bıraktığı varlık açığı, belediyelerin, onarımı değiştirip yeniden inşa etmekten daha pahalı olabilen, tecrübesiz ekipman ve çökmekte olan altyapıyla çalıştığı anlamına gelmektedir. Özel firmalar da geçiş döneminde politik olarak zor olabileceklerini göstererek kamu kontrolüne geri dönme çabalarını sabote edebilirler. Çoğu durumda, özel şirketler kritik operasyonel bilgileri açıklamayı reddeder, sözleşmenin ihlali nedeniyle belediyeleri şikâyet konusu yapabilir veya yeniden belediyeleştirme girişimlerinin güvenilirliğini azaltmak için halkla ilişkiler kampanyalarını kullanır. Özel bir sözleşme, sona erme tarihinden önce feshedildiğinde, özel şirketler, sözleşme kapsamında sağlanan tam kârlar için tazminat almak üzere yerel yönetimleri dava edebilir. Bu konuda örnek vermek gerekirse Berlinliler,

iki özel operatörün sahip olduğu hisseleri geri almak için çok yüksek maliyetleri kabul etmek zorunda kaldı. Yüksek tazminat ödemek zorunda kalma riski, fesih ve yeniden belediyeleştirmeyi düşünen yerel yönetimlerin karar verme sürecini bozabilir. Ancak diğer durumlarda potansiyel faydalar o kadar açıktır ki yerel yönetimler bu tür risklerle yüzleşmeye hazırdır (Yeniden Belediyeleştirme, 2021).

Tablo 1: Yeniden Belediyeleştirme Değerlendirilmesinde Kullanılan Kriterler

Eşitlik	<ul style="list-style-type: none"> Hizmetin varlığı farklı sosyal gruplar için eşit mi? Hizmetin kalitesi ve miktarı eşit mi? Fiyatlar eşit mi? Eşitlik bir şekilde resmileştirilmiş, yasallaştırılmış ve kurumsallaştırılmış mı?
Karar Alma Sürecine Katılım	<ul style="list-style-type: none"> Katılımın derinliği ve kapsamı yeterli mi? Katılım eşit mi? Katılım eşit bir şekilde resmileştirilmiş, yasallaştırılmış veya kurumsallaştırılmış mı? Katılım modeli sürdürülebilir mi?
Etkinlik	<ul style="list-style-type: none"> Hizmet, mali açıdan verimli bir şekilde sunuluyor mu? Uzun vadeli koruma için yeterli yatırımlar yapılıyor mu? Verimlilik kazanımları, diğer potansiyel olarak olumlu sonuçlara zarar veriyor mu? Diğer hizmetler ve / veya hükümet düzeylerinin verimlilik kazanımları hesaba katılır mı?
Hizmet Kalitesi	<ul style="list-style-type: none"> Hizmetin genel kalitesi iyi mi? Kalite yükseliyor mu?
Hesap Verebilirlik	<ul style="list-style-type: none"> Hizmet sağlayıcılar son kullanıcılara karşı sorumlu mu? Hesap verebilirlik aynı şekilde resmileştirilmiş, yasallaştırılmış veya kurumsallaştırılmış mı?
Şeffaflık	<ul style="list-style-type: none"> Kamuoyu, hizmet sağlayıcının çalışma görevlerini anlıyor mu? Hizmet sunumuna ilişkin kararlar düzenli olarak kamuoyuna duyuruluyor mu? Şeffaflık aynı şekilde resmileştirilmiş, yasallaştırılmış veya kurumsallaştırılmış mı?
İşyerinin Kalitesi	<ul style="list-style-type: none"> Ön saflarda çalışanlar, hizmetin politika yapımına katılıyor mu? İşçilere adil bir maaş ve yardım ödeniyor mu? Kaliteyi, güvenliği ve sürdürülebilirliği sağlamak için yeterli sayıda işçi var mı? Hizmetin ön saflarında çalışanlar, yöneticiler ve son kullanıcılar arasında iyi ilişkiler var mı? İşçiler arasında eşitlik var mı?
Sürdürülebilirlik	<ul style="list-style-type: none"> Hizmetin başarılı bir şekilde sürekliliğini sağlamak için yeterli mali kaynaklar mevcut mu? Farklı hükümet düzeylerinde yeniden belediyeleştirme için yeterli siyasi destek var mı? Hizmet, doğal kaynakları sürdürülebilir bir şekilde kullanıyor mu?

Dayanışma	<ul style="list-style-type: none"> • Hizmet, işçiler, toplum, bürokratlar, politikacılar, STK'lar ve son kullanıcılar arasında dayanışma oluşturmaya yardımcı oluyor mu? • Hizmet, farklı hizmet sektörleri arasında dayanışma oluşturmaya yardımcı oluyor mu (örneğin, halk sağlığı görevlileri ile)? • Hizmet, diğer devlet düzeyleriyle dayanışma oluşturmaya yardımcı oluyor mu?
Kamu Ahlakı	<ul style="list-style-type: none"> • Model, hizmet sunumu etrafında daha güçlü bir "kamusal ahlak" yaratmaya / inşa etmeye yardımcı oluyor mu? • Model, kamu mülkiyeti ve kontrolü kavramları hakkında düşünmeyi ve diyalogu teşvik ediyor mu? • Hizmet modeli özelleştirme ve ticarileştirmeye açıkça karşı mıdır?
Aktarılabirlik	<ul style="list-style-type: none"> • Model başka yerlere (tamamen veya kısmen) aktarılabir mi?

Kaynak: Pigeon, McDonald ve Hoedeman, 2012, s. 14).

Yukardaki tabloda yeniden belediyeleşirme çalışmalarının değerlendirilmesi sırasında kullanılan kriterler verilmiştir. Herhangi bir yeniden belediyeleşirme çalışmaları bu kriterler kapsamında değerlendirilebilir. Bu kriterler doğrultusunda yeniden belediyeleşirme uygulamalarının sağlamış olduğu katkılar ve taşıdığı riskler daha net bir şekilde görülmektedir.

6. Sonuç

Yerel yönetimler yerel sınırlar içinde yaşayan yerel halkın ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü kılınan kurumlardır. Yerel yönetimlerin, vatandaşların ihtiyacını karşılayabilmek için sahip oldukları koşulları göz önünde bulundurarak farklı yol ve yöntemlere başvurduğu görülmektedir. Yerel yönetim birimleri arasında karşımıza çıkan en önemli birim belediyelerdir. Belediyeler, yerel halkın yerel nitelikteki alt yapı hizmetlerini yerine getirmektedir. Belediyeler bu hizmetleri kendileri yaptıkları gibi özel sektör kuruluşlarına da yaptırabilmektedir. Hizmetlerin sunulmasında öncelikli olarak süreklilik, etkililik, verimlilik, kamu yararı gibi ilkeler göz önüne alınmaktadır. Yerel nitelikteki hizmetlerin bazı durumlarda bu sayılan ilkeler tam anlamıyla gerçekleştirilememektedir. Özel sektörün gerek öncelikli hedeflerinden kârlarını artırma içgüdüleri gerekse de diğer nedenlerden dolayı yerel yönetimler tarafından devredilen bazı hizmetlerde istenilen fayda sağlanamamaktadır. Bu durumda devreye hizmetlerin yeniden belediyeleştirilmesi konusu girmektedir.

Yeniden belediyeleşirmeye kamu hizmetlerinde fayda sağlanamadığı durumlarda başvurulduğu görülmektedir. Yeniden belediyeleşirme ile hizmetlerin iyileştirilmesiyle beraber daha fazla kamu yararı sağlanacağı, hizmetlerin sunumunda karşılaşılan bazı olumsuzlukların azalacağı görüşü yatmaktadır. Yeniden belediye-

leştirme yöntemi ile daha modern yönetim tekniklerinin kullanılacağı, daha önce sağlanan katkıdan daha fazla katkı sağlayacağı görüşü bulunmaktadır. Yeniden belediyeleştirme ile vatandaşların eski duruma göre hizmet kullanma konusunda daha az ücret ödeyecekleri söylenebilir. Ancak bütün kamu hizmetlerinin tamamının kamu kurumları aracılığıyla gerçekleştirilmesi günümüzde pek mümkün görünmemektedir. Eğer vatandaşlara özel sektör tarafından sunulan bir hizmet ile vatandaşlar daha fazla fayda sağlayacak ise o hizmetin özel sektör tarafından yerine getirilmesi; hizmetin kamu kurumları tarafından sunulması sonucu vatandaşlar daha fazla fayda sağlayacaklar ise o hizmetin kamu kurumları tarafından gerçekleştirilmesi daha yerinde olacaktır.

Yeniden belediyeleştirme uygulamalarına geçilmesinin nedenleri arasında hizmetlerin sunumunda yaşanan aksaklıklar, sunulan hizmetlerden bütün vatandaşların eşit bir şekilde yararlanamaması, özel işletmelerin hizmet sunumlarında yaşanan sorunlar, özel şirketler tarafından sunulan hizmetlerde vatandaşların yüksek ücretler ödemeleri gibi nedenler sayılabilir. Yeniden belediyeleştirme uygulamasına geçen ülkelerin uygulanma süreçlerine bakılarak bazı olumlu katkılarının olduğu söylenebilir. Dünyada iyi bir şekilde uygulanan yeniden belediyeleştirme uygulamaları incelendiğinde, halkın katılımını ve hesap verebilirliği sağladığı görülmektedir.

Ancak tam bir çıkarımda bulunmak için henüz çok erken bir zamandır. Dolayısıyla yeniden belediyeleştirme kavramı ve uygulamaları ülkelerde yeni yeni uygulanmaya başladığı için gelecekte nasıl olabileceği konusunda bir çıkarımda bulunmak doğru değildir. Yeniden belediyeleştirme uygulamalarını Türkiye açısından değerlendirmek gerekirse, Türkiye’de yeniden belediyeleştirme uygulamaları çok sınırlı düzeydedir. Sınırlı uygulanan bir uygulama örneği doğru bir şekilde değerlendirmek pek mümkün görünmemektedir.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Yazar Katkıları: Arzu Yıldırım, çalışmanın tamamında tek başına katkı sunmuştur.

Çıkar Beyanı: Yazar ya da herhangi bir kurum/kuruluş arasında çıkar çatışması yoktur.

Ethics Statement: The author declares that the ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In the event of a contrary situation, the Journal of Public Administration and Policy has no responsibility and all responsibility belongs to the author of the study.

Author Contributions: Arzu Yıldırım has contributed to all parts and stages of the study

Conflict of Interest: There is no conflict of interest among the author and/or any institution.

KAYNAKÇA

- Banazılı, A. M. (2018). Yerel Kamu Hizmeti Sunumunda “yeniden belediyeleşirme (re-municipalisation)”: OECD ülkeleri ve Türkiye’den uygulama örnekleri. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 3(6), 111-132.
- Baykal, N. S. (2018). Suyun Metalaşması, Yerel Yönetimler ve Su Hakkı Mücadelesi. *Emek Araştırma Dergisi (GEAD)*, 9(14), 119-136.
- Bozğun, D. O. (2011) *Dünya’da ve Türkiye’de Su Sorunu ve Çok Uluslu Şirketler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Busshardt, B. (2014). *Analysing the Remunicipalisation of Public Services in OECD Countries*. Erişim adresi: https://epub.ub.uni-muenchen.de/20883/1/68_M%C3%BCnchener%20Beitr%C3%A4ge%20zur%20Politikwissenschaft_Bastian%20Buc%C3%9Fhardt.pdf
- Çelikkbilek, A. (2018). Su Hizmetlerinde Yeniden Belediyeleşirmenin Katılımcılığa Etkisi. Uluslararası Su ve Çevre Kongresi SUÇEV Bildiriler Kitabı (s. 1023-1031) içinde. Bursa.
- Hall, D. (2016). *Re-municipalisation and the role of public services in economic, social, and green development*. Public Services International Research Unit (PSIRU) UK: University of Greenwich.
- Halmer S. ve Hauenschild, B. (2014). *Remunicipalisation of Public Services in the EU*. Erişim adresi: http://www.politikberatung.or.at/fileadmin/studien/oeffentliche_dienstleistungen/Remunicipalisation_2014_01.pdf
- Kishimoto S. ve Petitjean O. (2017). *Reclaiming Public Services: How cities and citizens are turning back privatisation*. Erişim adresi: https://www.tni.org/files/publication-on-downloads/reclaiming_public_services.pdf
- Lobina, E., Kishimoto, S. ve Petitjean, O. (2015). *Geri Dönüş Yok: Küresel Bir Eğilim Olarak Suyun Yeniden Belediyelerin Yönetimine Geçmesi* (Çev. A. Köse), İstanbul: Su Hakkı Kampanyası.
- McDonald, D., A. (2018). Remunicipalization: The future of water services?. *Geoforum* 91, 47–56.
- Petitjean O. (2017). Remunicipalisation in France: From addressing corporate abuse to re-inventing democratic, sustainable local public services. S. Kishimoto ve O. Petitjean (Ed.), *Reclaiming Public Services: How Cities and Citizens are Turning Back Privatisation* (s. 24-33) içinde. Amsterdam: Transnational Institute.

- Pigeon, M., McDonald, D. A., Hoedeman, O. ve Kishimoto, S. (2012). *Remunicipalisation: Putting water back into public hands*. Amsterdam: Transnational Institute.
- Ulusoy, A. ve Akdemir, T. (2009). Yerel Yönetimler ve Mali Özerlik: Türkiye ve OECD Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 259-287.
- Uysal, Y. (2017). Yerel Yönetimlerde Kamu Özel İşbirliği Uygulamalarının İki Yönü: Avantajlar ve Dezavantajlar. *Kent Akademisi*, 10(2), 169-199.
- Yeniden Belediyeleştirme (2021). Erişim adresi: <https://www.municipalservicesproject.org/remunicipalization>